

Když chromý tancuje a slepý maluje...

Je to vůbec možné, řada z nás se zcela jistě zarazí. V prvním případě samozřejmě, že ano. Poslední generace moderních protéz dokáží více než jen to. Ale aby nevidomý maloval či kreslil, kdo to kdy slyšel. A přece je to pravda. Toto umělecké vyjádření zrakově postiženým lidem umožňuje unikátní, světově uznávaná, patentovaná metoda bosenského akademického malíře, trvale žijícího a tvořícího v Praze.

My jsme se o tom zprvu přesvědčili na listopadovém jedinečném charitativním mezinárodním večeru v pražském Hotelu Kampa, kde V.I.P hostům z diplomatických služeb (v rámci nového nadnárodního projektu GOLDEN BLOT - Malujeme pro budoucnost), tento zázrak osobně Sabahudin Čečo, přezdívaný Dino, svou jedinečnou volno časovou aktivitu nevidomých představoval. Bylo to něco tak úžasného a mimořádného, obohacujícího život ve světě věčné tmě postižených, že jsme rádi přijali pozvání do umělcovy tvůrčí dílny na jeden z jeho seminářů, kurzů či docela obyčejně řečeno večerního malování slepců.

Tady, v ateliéru jednoho z malostranských paláců u vchodu do Vrbatovských zahrad, Dino Čečo v rámci již desetileté činnosti nadace Artevide , všestranně podporuje uměleckou činnost především nevidomých dětí, ale i mládeže a sociálně slabých. Není na to sám, tu těžkou káru s ním léta táhne ředitelka nadace Artevide Zuzana Kopečná s přátelskou podporou herce a spisovatele Jaroslava Duška, zabývajícího se esoterickou i duchovní literaturou, který mj. napsal o světě slepců s kolegyní Pavlínou Brzákovou knihu Tvary tmy na základě nejenom svých, ale i Dinových zkušeností s prací a tvůrčí činností nevidomých.

Dotyková metoda

Sabahudin Čečo (nar. 1953 v Sarajevu), je svérázný a zcela výjimečný akademický malíř s klikatou životní cestou. V roce 1968 byl přijat v rodné Bosně a Hercegovině na střední uměleckou školu. V letech politického kvasu sedmdesátých let minulého století se vydává z Jugoslávie na zkušenou za rodná humna a zamíří do tehdejší ČSSR. Na pražském Žižkově zprvu studuje výtvarný obor zpracování dřeva a posléze je přijat na Akademii výtvarných umění. Po absolvování AVU, v ateliéru Karla Součka v roce 1978, mezi jeho hlavní tvůrčí vyjádření patří dekorativní malba interiérů, nezanedbával ale ani témata figurální tvorby, se kterou svého času jako malíř začínal. V následujících desetiletích tvořil a vystavoval nejenom v Praze, která se mu stala druhým domovem, ale při dlouhém pobytu i v Německu, kde se mu díky jeho talentu a neotřelým výtvarným metodám podařilo proniknout mezi místní zavedené, špičkové výtvarníky.

Slovy kunsthistorika: Dino Čečo zde vytvářel abstraktní asambláže, rozšířil možnost digitální technologie, umocňoval napětí mezi esteticky čistou přírodou, viděnou objektivem aparátu v kontrastu s usnadněnou předkreslenou výšivkou, která dotekem lidského přičinění nemůže dospět ke svobodě přírodního gesta, k puzení umělecké odvahy, jakou je emocionální vedení nitě, coby symbolu cesty k hledání a životnímu nalézání. Zjednodušeně řečeno, tady je zakódován zrod unikátní malířské techniky pro obohacení života nevidomých.

Čečo na ní přišel při experimentech se dvěma plátny a protlačováním barvy ukazovákem, chráněným krejčovským kloboučkem, jaký používal v rodině jeho

praděd, děd i otec, staří krejčovští mistři. Tehdy si uvědomil, že při určitém zjednodušení vlastně vynalezl do té doby naprosto neznámou metodu, jejíž použití snadno vede k tvůrčímu vyjádření nevidomých. Až o něco později se zrodil nápad, jak z této metody učinit řetěz kurzů a workshopů, kam chodí nevidomí malovat, včetně následného pořádání nejružnějších výstav a beneficí, to již pod křídly Nadace ARTEVIDE, která sňala z malířových ramen nelehké organizační břemeno, a on se může plně věnovat samotné výuce a tvůrčím kurzům.

Ondřej, Šárka, Lucie a ti další...

Na seminář či kroužek, jak je libo, Čečovy tzv. haptické metody, jsme s redakčním blokem a fotoaparátem přišli pár desítek minut před jeho zahájením. Dosti času na prohlídku desítek plátů s černobílými kresbami, často ne nepodobné abstraktní grafice – malířská žeň posledních týdnů děvčat i chlapců, kteří sem pravidelně a rádi docházejí za účelem možnosti tvorby Dinovou metodou, kterou mohou přenést na plátno svůj vnitřní svět plný zážitků, emocí, přání i představ a fantazie. Jejich práce s dřevěnou hůlkou s následující speciální transformací vyrobí plastický reliéf, jehož prostřednictvím si mohou po jeho ztvrdnutí osahat citlivými bříšky prstů (hepticky prohlédnout) a přečíst ho, či představit jako knižní text psaný Braillovým písmem. Příchozí mládež se vítá jak s malířem, tak i se Zuzanou Kopečnou, která chystá čaj a zákusky. Panuje tady doslova rodinná atmosféra. Na dětech i dospělých je vidět pohoda i spokojenost. Přítomen je zde i speciální pedagog PaedDr. Evžen Perout, který napsal výjimečnou odbornou publikaci „Arterapie se zrakově postiženými“, kde se mj. zabývá i otázkou psychiky nevidomých a jejich následné labilitě při zařazování se do běžného života společnosti, kde pak hraje artterapie nenahraditelnou úlohu. Ale to již Dino Čečo připravuje plátna, barvy a další potřebné pomůcky.

„Co dnes budeš malovat?“ ptá se Ondřeje. „Vlka...“ usmívá se mládenec a točí tvář po hlasu k učiteli.

„Víš, jak vypadá?“ chválí mu Dino netradiční námět.

Jako pes, osahal jsem si jeho figurku...“ přikyvuje mladík, nevidomý od narození.

„A ty, Šárko?“ oslovuje Dino Čečo mladou dívku, trpící těžkou šerosvitostí.

Ta má oproti Ondrovi alespoň minimální vizuální představu o své malbě, chce udělat vánoční stromeček, s hvězdou na špičce a dárky pod ním.

Sledujeme, jak malíř širokou stěrkou nanáší na spodní plátno v jednoduchém laťkovém rámu černou tzv. magmatickou barvu, kterou celou tu bílou plochu v silné vrstvě potře. Na to přikládá plátno druhé, ze vzdušnější látky, dovolující vzlínání barvy vzhůru. Speciální barva po doteku a tlaku dlouhé dřevěné jehlice prosakuje na horní plátno a dává tak vzniknout jednoduché i složité kresbě.

Ondřejův vlk postrádá sice konkrétní tvary, ale i tak je odrazem chlapcovy představivosti a fantazie. Při práci si napětím olizuje rty a zapomíná na celý svět kolem sebe. Ve chvíli, kdy má pocit, že je hotov, s úlevným oddechnutím odkládá jehlici. Prsty pravačky se přesvědčuje, kde je pravý kraj plátna a ještě přidává svou autorskou značku.

Sklízí pochvalu a díky známému prostředí celkem jistě zamíří ke stolu, aby si pochutnal na čaji s tatrancou. Šárce ale obraz trvá o něco déle. Vzhledem k tomu, že ví, jak vánoční stromeček vypadá, a protože se zbytky zraků přece jen trošičku vnímá kontrast bílé a černé, naklání hlavu v touze lepší orientace blízko k plátnu. Nechává si i poradit od učitele, nebrání se určité korekci díla, jako by byla studentkou na Akademii .

Kdo ví, třeba bude jednou z prvních nevidomých umělců, kteří ji vystudují, neboť jak říká Dino Čečo, je mimořádně talentovaná a mohla by při dobrém vedení dokázat „věci nevídané“.

Epilog

Dvě hodiny určené pro malování pro dnešek končí. Loučíme se s pedagogy i dětmi a odcházíme plni nevšedních zážitků, přesahujících veškerá očekávání, se kterými jsme na tento unikátní druh artterapie zamířili. Zbývá dodat, že velkým přínosem Čečovy metody je mj. i cíl objevovat talentované nevidomé děti a tento talent v nich nadále rozvíjet. Bez ohledu na jejich handicap by se z některých mohli stát třeba i uznávaní umělci. I v tom je popisovaná metoda zcela unikátní.

Ivan Černý